

Dels Quaderns de Tueda

Sant Feliu de Guíxols, 4-VIII-85

Des d'ahir, som de nou al carrer de les Banyes. Plovisqueja. Aquest matí, hem reprès les tertúlies a la biblioteca, davant del jardí, amb en Joan Torrent i en Lluís Esteva. Hem parlat de la història de Sant Feliu, del primer poblat ibèric, de les muralles medievals que passaven per la Rambla Vidal, de la fixació dels termes que, segons l'Esteva, quedaren definitivament fixats el 1354, dels carnavals del segle passat... Després, amb la Maria, he anat al mercat. Molta gent: turistes decebuts pel temps, curiosos vestits de festa major, els habituals que compren i venen els firaires. A la nit, focs artificials, a la platja, ocupada per una multitud mig nua i plena de colorit. Quan hem de descriure formes naturals, solem utilitzar, per fer-nos entendre, referents artificials. I, al contrari, quan hem de descriure les artificials, hem de recórrer als naturals. Els focs, malgrat que cada any ens sorprenen, són sempre els mateixos. Espigues que pugen cel amunt fins que, com una magrana, esclaten formant estrelles. O obrint-se com enormes palmeres, que deixen caure les branques fins que es fonen abans de caure al mar. I contrapunts entre veus que vénen de l'escullera i veus que vénen de Sant Elm. O que s'arrossegueu arran de mar. A vegades, les figures, retallades contra el firmament, semblen un gravat pre-rafaelita. D'altres, sobretot les que s'arrossegueu, deixen flotant unes masses de fum fosforescent que s'inflen i es desinflen com un muntatge wagnerià.

5-VIII

Matí de sol; tarda plujosa; nit, amb mànegues de vent, que feien petar portes i finestres. Dia de visites. Al migdia, en

Joan i la Marisa, que han portat uns cistells de tomàquets esplèndids, a punt de rebentar. A la tarda, la Ioiu i la Conxita. De prop, l'artereosclerosi de la mare de la Maria resulta coherent: els records es barregen amb els somnis, i els uns i els altres, amb els atzars, a vegades insignificants, que salten sobre la marxa. Probablement, aquest no és sinó el misteri de l'art.

6-VIII

Dia de tempesta fins que, cap a mitja tarda, ha sortit el sol. Calma buida, quasi malaltissa. Treball amb desgana.

7-VIII

Dia de sol, amb un jardí que, de cop, ha recuperat les formes i els colors. Des del despatx, contemplo les bosses d'ombra i les filtracions de llum. Les alegries, les begònies, les hortènsies, fins i tot els arbustos retorçats dels rosers semblen més brillants, més agressius. I les buguenvil·lees, destruïdes per les glaçades de l'hivern, rebroten amb tota violència.

31-VIII

Avui, ha vingut en Lluís Palahí, a qui no coneixia personalment però que m'era familiar perquè, cada dia, passa per davant de casa amb un pot de llet a la mà. M'ha dut per signar, en nom de la Caterina, un exemplar del Viatge poètic. Es un tipus afable, que parla amb veu baixa, entre dubtes i explosions de riure. Hem parlat llargament del poble, de la casa. M'ha dit que, abans, la casa on visc formava part d'una altra de més gran, que era de la seva família i que unia els dos carrers, el de la Processó, l'actual Maragall, i el de les Banyes. El tros de

Maragall, que encara existeix, era un forn, on va néixer. En el de les Banyes, que va ser derruït per construir la meua casa, hi havia un magatzem, no sé si de grans o de fusta, en el pis del qual tenia la seva seu un dels molts cors Clavé. Li he preguntat per què en diuen carrer de les Banyes, quan l'oficial és Angel Guimerà. Segons ell, hi ha tres explicacions, totes tres, però, llegendàries: 1) algunes dones casades de la banda del carrer que dona a la plaça de l'Empordà posaven banyes als marits; 2) en temps dels francesos, la gent deixava els cavalls o les vaques lligats a unes forques de fusta que semblaven banyes; 3) en una de les cases del carrer, hi havia l'esgrafiats d'unes banyes.

22-VI-86

Probablement, sóc incapaç de descriure l'espectacle de la naturalesa i, en aquest cas, del jardí perquè, en el fons sóc incapaç de sentir-lo. O d'identificar-m'hi. Aquest curs, l'he dedicat a tres grans memorialistes, molt diferents els uns dels altres, però coincidents, tots tres, en un profund sentit de la naturalesa: Pla, Manent, Foix. Ara, que corregeixo els exàmens i que, com cada any, m'avorreixo fins a la desesperació, contemplo per distreure'm el jardí. Brillen, contra el sol blanquinós del matí, no sé si la segona o la tercera generació de roses, els geranis són una explosió gloriosa de vermells, les hortènsies són masses de verd amb poms tot just apuntats o ja esbadellats, la buguenvil·lea que, per segon any, ha estat malmesa per les glaçades, reneix amb una potència extraordinària. Aquest prodigi de formes i de colors, però, no sé com traduir-lo en un discurs, ni que sigui de dietari. Sempre que ho intento, fracasso. De fet,

m'interessa, més que la realitat, la literatura directa i plena d'ombres de Pla, la més cerebral i pudorosa de Manent, la més tensa i simbòlica de Foix. Potser perquè la literatura em fa somiar, i la realitat nua i pelada, no. (Cada cop que, des de l'autopista, veig al lluny els massissos del Montseny, la meua imaginació se'n va cap a la visió sintètica d'Aribau: mai al revés). En el fons, sóc un tipus urbà, que viu entre quatre parets industrials i que, per salvar-se, ha hagut de llegir. O, més exactament, de somiar sobre la lectura. I a qui, per tant, se li han rovellat les antenes i se li ha buidat el llenguatge.

4-VIII

El dissabte, la colla dels Diablers de Canet va organitzar, sobre les pedres del monestir, uns focs artificials, plens de sorpreses. En un moment donat, les venerables pedres, enmig d'espesses boires de fum i amb les files dels petards que, com un lligabosc, s'enfilaven i baixaven estratègicament, tenien l'aire fantasmagòric d'un infern de retaule antic. Després, la colla, amb vestits de dimoni o de calavera, i al so monòton de les timbales, ha tret, per la porta del museu, diversos dragons d'un sol cos i un, més lent i feixuc, de dos cossos, amb els quals, entre petards i persecucions, ha recorregut l'antic recinte de la vila, l'emmurallat. Avui, com cada any, hem vist, asseguts a la platja, els focs artificials de l'escullera. Quin prodigi de fantasia! Grans margarides, amb el cor de llautó i els pètals que es desfeien en una mena de pluja fina, espigues estilitzades, estrelles rutil·lants, traques d'ulls lluminosos i intermitents, que, entre les barques oscil·lants que, des del mar, contemplaven l'espectacle, travessaven,

els altres gironins

com perseguint-se, la badia, des de la punta de Sant Elm fins a la del Molí de les Forques. Aquest any, però, no s'han produït, com el passat, grans masses wagnerianes de fum.

Barcelona, 20-VI-88

Avui, he sentit, per primer cop aquest any, la música d'una ràdio pujant pel celobert. De fet, la ràdio, quan tothom, per la calor, obre les finestres, anuncia, com les orenetes, quan era petit, la primavera, l'arribada triomfal de l'estiu.

Sant Feliu de Guíxols, 24-VI

Mentre plou, corregeixo exàmens. Tristesa del jardí, amb els colors nets, lluent, quasi de vellut. El vent mou suaument les branques de les lagerstroèmies. Avui, el jardí és dominat pel tou esplendorós de la buguenvil·lea, trista i morada, com l'ull d'un boxejador noquejat.

Barcelona, 12-VII

A Barcelona, em resulta quasi impossible de resseguir amb puntualitat les variacions del temps. O del paisatge. Les quatre parets dins les quals treballa són folrades de llibres, fora de dues finestres, una d'elles, ofegada també per llibres, que donen a uns celoberts de construcció industrial, grisos. Des de la terrassa, l'única sortida que tinc al món del carrer, veig, no el moviment dels qui

van amunt i avall o, com el primer Picasso, el vaivé dels terrats i les teulades, sinó un paquet uniforme d'altres terrasses i d'altres parets com les meves. I per una mena de túnel, mig diviso la punta del Putxet, un tros de cel per on navega algun núvol i, a cada extrem, el Tibidabo i el mar. Només una ombra, però.

Sant Feliu de Guíxols, 8-VIII-89

El meu jardí, més modest que el de l'Espriu, només té quatre arbres, més exactament, quatre lagerstroèmies. De fet, no és un jardí, sinó un petit pati amb parterres i testos, que és tancat per un munt de cases, algunes, baixes i amb terrats plens de roba estesa, d'altres, amb parets altíssimes i escrostonades. A vegades, plego la feina i, des del balcó del despatx, espio les seves transformacions, que són sempre les mateixes, però que, com els capitells romànics, són sempre diferents. Per una banda, l'esclat prodigiós de la primavera, la plenitud declinant de l'estiu, la tristesa daurada de la tardor, la buidor glaçada i esperpèntica de l'hivern. I, per l'altra, interferint-se amb la de l'any, la monotonia del dia. El matí, amb la seva llum freda, quasi metàl·lica; el migdia, amb la llum aplomada, pesant, que desplaça amb violència les ombres d'un costat a l'altre; el capvespre, amb les llums de plata que penetren per les esclatxes que deixen les cases veïnes, i la nit, quan hem encès, ja, els fanals, amb unes llums que posen damunt les flors un punt de misteri. I, amb les del cicle del dia, les variacions arbitràries i incontrolables del temps. Els dies espessos, siguin, o no, d'hivern, produeixen grans bosses de foscor que, molt sovint, són traspassades per espases d'una llum blanca, que recorden les

antigues estampes del Sagrat cor. Els dies de pluja, els més proustinians, maten les llums i fan sortir les olors més pures que conec, les de la terra mullada. O les més impures, les de les plantes. En conjunt, el jardí, format per sis parterres distribuïts simètricament i per una munió de testos escampats mig a l'atzar, és una mena de magatzem que té un cert aire de selva barroca. Hi ha de tot: rosers amb flors blanques, vermelles i grogues sobre fons escarlata, geranis, begònies, lliris, hibiscus, etc. Vinyes, que, amb les seves potes diminutes, s'arrapen als porxos. O s'enfilen paret amunt. El meu orgull, però, són les hortènsies i la buguenvil·lea. Aquest any, les hortènsies són masses esplèndides de verd que esclaten en grans magranes d'un morat blanquinós. O tirant a rosa. I la buguenvil·lea aboca, sobre el jardí el doll de les seves branques florides, a vegades, amb l'espasa natzarena de les que s'alliberen anàrquicament. Als extrems del jardí, el llessamí i els dos lliga-bosc o xucla-mel són un fracàs: un feix arbitrari de branques seques, retorçades. A vegades, sento un soroll crispat d'aigua, l'olor de terra viva. Es la Maria que rega i que, per tant, trenca l'harmonia del petit univers. D'altres, sento els pardals que fan temporada a la buguenvil·lea i que embruten miserablement les cadires. D'altres, en fi, segueixo a ple sol les anades i vingudes nervioses dels llangardaixos.

20-VIII

Maria, dalt d'una escala i amb un bidó penjat al coll, sulfata les lagerstroèmies. Estan malaltes: els troncs i les fulles tenen unes taques blanques, d'un blanc brut i sinistre, que sembla que les cremin.

27-VIII

Tres de la nit. Silenci, un silenci sòlid, profund. Se senten, com amplificats pel micròfon, els moviments de la fusta, un fil llunyà de música, que no sé d'on ve. Molt de tant en tant, el silenci, el trenquen unes veus ronques que pugen del carrer. Sensació de possessió, de plenitud, que em proposo de defensar. M'entren, però, els remordiments. O la basarda. Pels qui han desaparegut per sempre, fins i tot de la memòria. I per l'agressivitat del món que m'envolta i que m'espera inexorablement.

7-VII-90

Hem anat a Llançà, un poble que vaig visitar amb en Foix fa molts anys i on l'Oriol ha fet la inauguració d'un bar que porta per nom "La traça" i que pretén de reunir la joventut del poble. Quina diferència entre els dos Llançàs! Sant Feliu, gràcies al seu punt de decadència, conserva un halo poètic, quasi txekhovià.

JOAQUIM MOLAS

Joaquim Molas és catedràtic de llengua i literatura catalana a la Universitat de Barcelona.